

EUROOPA KOHTU OTSUS

14. september 1999*

Appellatsioonkaebus – Meedet tühistava kohtuotsuse mõju kolmandatele osapooltele

Kohtuasjas C-310/97 P

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: õigustalituse ametnik W. Wils, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, c/o õigustalituse ametnik Carlos Gómez de la Cruz, Wagner Centre, Kirchberg,

apellatsioonkaebuse esitaja,

mille esemeks on appellatsioonkaebus Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu (teine, laiendatud koda) 10. juuli 1997. aasta otsuse peale kohtuasjas T-227/95: *AssiDomän Kraft Products jt vs. komisjon* (EKL 1997, lk II-1185), millega taotletakse nimetatud kohtuotsuse tühistamist,

teised menetlusosalised:

AssiDomän Kraft Products AB, asukoht Stockholm, Rootsi,

Iggesunds Bruk AB, asukoht Örnsköldsvik, Rootsi,

Korsnäs AB, asukoht Gävle, Rootsi,

MoDo Paper AB, asukoht Örnsköldsvik, Rootsi,

Södra Cell AB, asukoht Växjö, Rootsi,

Stora Kopparbergs Bergslags AB, asukoht Falun, Rootsi,

Svenska Cellulosa AB, asukoht Sundsvall, Rootsi,

esindaja: *solicitor* J. E. Pheasant, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, advokaadibüroo Loesch & Wolter, 11 rue Goether,

hagejad Esimese Astme Kohtus,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president G. C. Rodríguez Iglesias, kodade esimehed P. J. G. Kapteyn, J.-P. Puissochet, G. Hirsch ja P. Jann, kohtunikud J. C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann, J. L. Murray, D. A. O. Edward, H. Ragnemalm, L. Sevón, M. Wathelet (ettekandja) ja R. Schintgen,

kohtujurist: D. Ruiz-Jarabo Colomer,

kohtusekretär: vanemametnik H. A. Rühl,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

arvestades kohtuistungil ettekannet,

olles 8. detsembri 1998. aasta kohtuistungil, kus komisjoni esindas W. Wils ja äriühingut AssiDomän Kraft Products AB ja teisi kostjaid esindasid J. E. Pheasant ja *solicitor* M. Levitt, kuulanud ära poolte kohtukõned,

olles 28. jaanuari 1999. aasta kohtuistungil kuulanud ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1. Euroopa Ühenduste Komisjon esitas Euroopa Kohtu põhikirja artikli 49 alusel apellatsioonkaebuse, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 4. septembril 1997, Esimese Astme Kohtu 10. juuli 1997. aasta otsuse peale kohtuasjas T-227/95: AssiDomän Kraft Products jt vs. komisjon (EKL 1997, lk II-1185, edaspidi “vaidlustatud kohtuotsus”), millega Esimese Astme Kohus tühistas komisjoni otsuse, mis sisaldas 4. oktoobri 1995. aasta kirjas (edaspidi „4. oktoobri 1995. aasta otsus”) ja millega lükati tagasi äriühingu AssiDomän Kraft Products ja teiste hagejate 24. novembril 1993. aastal esitatud taotlus selle kohta, et komisjon vaataks Euroopa Kohtu 31. märtsi 1993. aasta otsuseid liidetud kohtuasjades C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 ja C-125/85 kuni C-129/85: Ahlström Osakeyhtiö jt vs. komisjon (EKL 1993, lk I-1307, edaspidi „puidutselluloosi otsus”) silmas pidades uuesti läbi komisjoni 19. detsembri 1984. aasta otsuse 85/202/EMÜ (asutamislepingu artikli 85 alusel menetluse algatamise kohta (IV/29.725 – Puidutselluloos), EÜT 1985 L 85, lk 1, edaspidi “Puidutselluloosi otsus”) seaduslikkuse.

Esimese Astme Kohtule hinnata antud faktilised asjaolud

2. Apellatsioonkaebuse aluseks olevad asjaolud, nii nagu need on sätestatud vaidlustatud otsuses, on alljärgnevad.
3. Puidutselluloosi otsusega leidis komisjon, et osa selle otsuse 43 adressaadist olid rikkunud EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõiget 1 [millest sai EÜ asutamislepingu artikkel 1 (nüüd EÜ artikli 81 lõige 1)], seda eelkõige valgendatud sulfaatselluloosi hindade omavahelise kooskõlastamise tõttu.
4. Puidutselluloosi otsuse artiklis 1 on loetletud komisjoni tuvastatud artikli 85 rikkumised, asjaomased adressaadid ja asjakohased perioodid.
5. Otsuse artikli 1 lõikes 1 märkis komisjon, et Rootsi adressaadid (v.a Billerud-Uddeholm ja Uddeholm AB) ning teised Soome, Ameerika, Kanada ja Norra tootjad olid leppinud kokku „Euroopa Majandusühendusse tarnitava valgendatud sulfaatselluloosi teatatud hindades” aastatel 1975–1981 kas kogu või osa nimetatud perioodi jooksul. Artikli 1 lõike 2 kohaselt olid kõik Rootsi adressaadid rikkunud asutamislepingu artiklit 85 kooskõlastades ühenduses kehtivaid tegelikke valgendatud sulfaatselluloosi tehinguhindu, vähemalt Belgias, Prantsusmaal, Saksamaa Liitvabariigis, Madalmaades ja Ühendkuningriigis asuvatele klientidele.

6. Puidutselluloosi otsuse artiklis 3 kehtestas komisjon 50 000–500 000 eküü suurused trahvid peaaegu kõikidele adreessaatidele. Trahvid kehtestati üheksale Rootsi adreessaadile.
7. Viimatinimetatud otsustasid apellatsioonkaebusi puidutselluloosi otsuse tühistamiseks mitte esitada ja tasusid endale kehtestatud trahvid. Otsuse algsest 43 adreessaadist või nende õigusjärglasest otsustas 26 siiski EMÜ asutamislepingu artikli 173 [millest sai pärast muutmist EÜ asutamislepingu artikkel 173 (nüüd pärast muutmist EÜ asutamislepingu artikkel 230)] alusel esitada tühistamishagid.
8. Puidutselluloosi kohtuotsusega tühistas Euroopa Kohus puidutselluloosi otsuse artikli 1 lõiked 1 ja 2, tuvastades asutamislepingu artikli 85 lõike 1 rikkumisi. Euroopa Kohus tühistas seejärel menetluse algatanud äriühingute suhtes kehtestatud trahvid või vähendas neid.
9. Puidutselluloosi kohtuotsuse resolutiivosa on järgmine:

„Euroopa Kohus otsustab:

 1. tühistada komisjoni 19. detsembri 1984. aasta otsuse 85/202/EMÜ EMÜ asutamislepingu artikli 85 alusel menetluse algatamise kohta artikli 1 lõige 1;
 2. tühistada nimetatud otsuse artikli 1 lõige 2;

...

 7. tühistada hagejatele määratud trahvid, välja arvatud Finncell'ile määratud trahv ning välja arvatud Canfor'ile, MacMillan'ile, St Anne'ile ja Westar'ile määratud trahvid, milliseid vähendatakse 20 000 eküüle;

...”
10. 24. novembri 1993. aasta kirjaga palus äriühing AssiDomän Kraft Products koos teiste menetluses olevate kostjatega, kes ei olnud algatanud menetlust puidutselluloosi kohtuotsuse tühistamiseks, komisjonil kaaluda puidutselluloosi kohtuotsuse valguses uuesti nende õiguslikku seisundit, olgugi et nad ei olnud selle kohtuotsuse adreessaadid, ning maksta neile kõigile tagasi nende poolt trahvid summas, mis ületas 20 000 eküüd, s.t summas, mis ületas selle, mida Euroopa Kohus pidas teatud hagejate seisukohast põhjendatuks nende rikkumiste eest, mille puhul ta nimetatud kohtuotsust ei olnud tühistanud. Nad väidavad, et olid puidutselluloosi kohtuotsuse resolutiivosa punktide 1 ja 2 puhul teiste tootjatega samas olukorras ja et nende suhtes tuleks samuti kohaldada Euroopa Kohtu otsust tühistada komisjoni otsuses võetud seisukoht, et puidutselluloosi otsuse adreessaadid olid kooskõlastanud valgendatud sulfaatselluloosi hindu ja tehinguhindu ühenduses.
11. Pärast kirjavahetust, milles Rootsi äriühingud ja komisjon esitasid üksikasjalikult oma seisukoha puidutselluloosi kohtuotsuse võimaliku laiendamise kohta puidutselluloosi otsuse nendele adreessaatidele, kes ei olnud seda ettenähtud tähtaja jooksul vaidlustanud, keeldus komisjoni

konkurentsi eest vastutav liige oma 4. oktoobri 1995. aasta kirjaga nende äriühingute tagasimaksetaotluse heakskiitmisest märkides järgmist:

“I do not see any possibility to accept your request. Article 3 of the decision imposed a fine on each of the producers on an individual basis. Consequently, in point 7 of the operative part of its judgment, the Court annulled or reduced the fines imposed on each of the undertakings who were applicants before it. In the absence of an application of annulment on behalf of your clients, the Court did not and indeed could not annul the parts of Article 3 imposing a fine on them. It follows that the obligation of the Commission to comply with the judgment of the Court has been fulfilled in its entirety by the Commission reimbursing the fines paid by the successful applicants. As the judgment does not affect the decision with regard to your clients, the Commission was neither obliged nor indeed entitled to reimburse the fines paid by your clients.

As your clients' payment is based on a decision which still stands with regard to them, and which is binding not only on your clients but also on the Commission, your request for reimbursement cannot be granted.”

[„Ma ei näe mingit võimalust teie taotlust heaks kiita. Otsuse artikliga 3 kehtestati igale tootjale trahv individuaalsetel alustel. Sellest tulenevalt otsustas Euroopa Kohus oma otsuse resolutiivosa punktis 7 tühistada iga hagejaks oleva äriühingu puhul kehtestatud trahvi või vähendada seda. Kuna teie kliendid ei ole tühistamishagi esitanud, ei tühistanud Euroopa Kohus ega oleks tõepoolest ka saanud tühistada neid artikli 3 osasid, millega nende suhtes trahvid kehtestati. Järelikult on kohustus täita Euroopa Kohtu otsust Euroopa Komisjoni poolt täies mahus täidetud, kuna komisjon on kohtuasja võitnud hagejatele nende poolt makstud trahvid tagasi maksnud. Kuna kõnealune kohtuotsus ei mõjuta otsust teie klientide osas, ei olnud komisjonil kohustust ega ka õigust maksta tagasi teie klientide poolt tasutud trahvid.

Kuna teie klientide maksed tuginevad otsusele, mis nende osas jätkuvalt kehtib ja mis ei ole siduv mitte üksnes teie klientidele, vaid ka komisjonile, ei saa teie taotlust tasutud trahvide tagasi maksmiseks heaks kiita.“]

12. Esimese Astme Kohtu kantseleisse 15. detsembril 1995. aastal esitatud hagi andsid apellatsioonkaebuse kostjad sisse hagi komisjoni 4. oktoobri 1995. aasta otsuse tühistamiseks.

Menetlus Esimese Astme Kohtus

13. Kostjad tõstasid vaid ühe vastuväite, mille kohaselt jättis komisjon oma 4. oktoobri 1995. aasta otsusega tähelepanuta puidutselluloosi kohtuotsuse õiguslikud tagajärjed.
14. Selle esimese osaga väitsid kostjad, et komisjon ei võtnud arvesse ühenduse õiguse põhimõtet, mille kohaselt peab õigusakti tühistava kohtuotsuse mõju tähendama seda, et õigusakt on õigustühine *erga omnes* ja *ex tunc*.

15. Kaebuse teise osaga väidavad kostjad, et komisjon rikkus EÜ asutamislepingu artikli 176 lõiget 1 (nüüd asutamislepingu artikli 233 lõige 1), mis näeb ette järgmist: „Institutsioonilt, kelle õigusakt on tunnistatud tühiseks või kelle toiminguga tegematajätmine on tunnistatud käesoleva lepinguga vastuolus olevaks, nõutakse Euroopa Kohtu otsuse täitmiseks vajalike meetmete võtmist.“
16. Kostjate sõnul näeb see säte ette, et komisjon ei võta meetmeid mitte üksnes menetluse osapoolte suhtes, vaid ka teiste osapoolte suhtes. Sellest tulenevalt oli komisjon kohustatud vaatama sarnased juhtumid puidutselluloosi kohtuotsuse ja eelkõige selles esitatud põhjenduste valguse uuesti läbi. Seda väites tuginesid kostjad Euroopa Kohtu otsusele 26. aprilli 1988. aasta liidetud kohtuasjades 97/86, 193/86, 99/86 ja 215/86: Asteris jt vs. komisjon, EKL 1988, lk 2181.

Vaidlustatud otsus

17. Esimese Astme Kohus lükkas kaebuse esimese osa tagasi.
18. Esimese Astme Kohus leidis kõigepealt punktides 56 ja 57, et olgugi, et puidutselluloosi otsus on koostatud ja avaldatud ühe otsusena, tuli seda käsitleda komplektina mitmetest üksikotsustest, milles tehakse otsus selle kohta, mil määral igäüks otsuse adressaadiks olevatest äriühingutest on konkurentsieeskirju rikkunud ja milles määratakse vajaduse korral neile trahv; sellist lähenemisviisi toetab ka kohtuotsuse resolutiivosa, ja eelkõige selle artiklite 1 ja 3 sõnastus.
19. Punktis 58 märkis Esimese Astme Kohus, et kui mõni otsuse adressaat ei ole EÜ asutamislepingu artikli 173 alusel esitanud hagi puidutselluloosi otsuse tühistamiseks selles osas, mis teda puudutas, on see otsus kehtiv ja siduv kõigis oma aspektides (vt selle kohta 9. märtsi 1994. aasta kohtuasja C-188/92: TWD Textilwerke Deggendorf vs. Saksamaa, EKL 1994, lk I-833, punkt 13).
20. Vaidlustatud otsuse punktis 60 järeldas Esimese Astme Kohus seega, et ühenduse kohus saab teha otsuse üksnes osapoolte poolt talle suunatud vaidluse eseme üle, s. t et sellise otsuse nagu puidutselluloosi otsus saab tühistada üksnes nende adressaatide osas, kes on ühenduse kohtus vastava hagi esitanud.
21. Punktis 61 tõlgendas Esimese Astme Kohus seega puidutselluloosi kohtuotsuse resolutiivosa punkte 1 ja 2 selliselt, et need tühistasid puidutselluloosi otsuse artikli 1 lõiked 1 ja 2 üksnes sedavõrd, kuivõrd need sätted puudutasid osapooli, kes olid oma Euroopa Kohtusse esitatud hagi võidu saavutanud. Esimese Astme Kohus leidis, et see tulenes otsuse resolutiivosa punktist 7, mille kohaselt tühistati või vähendati vaid „hagejate suhtes kehtestatud trahvid“.
22. Esimese astme kohus otsustas kaebuse teise osa siiski rahuldada.
23. Esiteks leidis Esimese Astme Kohus punktis 69, et asutamislepingu 176 sõnastus ei välistanud võimalust, et meedet tühistavast kohtuotsusest

tulenevad tagajärjed võivad laieneda lisaks hagi esitanud isikutele ka teistele.

24. Esimese Astme Kohus tugines siin 22. märtsi 1961. aasta liidetud kohtuasjades 42/59 ja 49/59: *Snupat vs. High Authority* (EKL, 1961, lk 53, lk 86–88) võetud kohtuotsuse punktile 70.
25. Punktides 71 ja 72 leidis Esimese Astme Kohus, et seda kohtupraktikat on võimalik selles kohtus menetluses oleva asja puhul üle võtta kolme asjaolu eksisteerimise korral.
26. Esiteks, Euroopa Kohtu poolt tühistatud üksikotsused ja otsused, mida kohtus ei vaidlustatud, võeti vastu ühe ja sellesama haldusmenetluse lõpus.
27. Teiseks, kostjatele on asutamislepingu artikli 85 väidetavate rikkumiste eest määratud trahv, mis aga tühistati puidutselluloosi kohtuotsusega teiste selle õigusakti adressaatide puhul, kes olid algatanud hagi asutamislepingu artikli 173 alusel.
28. Kolmandaks, kostjaid puudutavad üksikotsused tuginevad samadele faktilistel tuvastustele ning samadele majanduslikele ja õiguslikele analüüsidele, kui need, mis kohtuotsusega kehtetuks tunnistati.
29. Viidates seaduslikkuse põhimõttele märkis Esimese Astme Kohus, et sellistel asjaoludel võib asjaomaselt institutsioonilt nõuda asutamislepingu artikli 176 alusel, et see kaaluks vastavalt mõistliku aja jooksul esitatud taotlusele seda, kas ta peaks võtma meetmed ka tühistatud õigusakti nende adressaatide suhtes, kes tühistamishagi ei esitanud.
30. Esimese Astme Kohus märkis seejärel punktis 73, et on vaja määrata kindlaks puidutselluloosi kohtuotsusest tulenevad kohustused ja teha ülaltoodud põhimõtete valguses kindlaks see, mil määral nõuti selle kohtuotsusega komisjonilt Rootsi adressaatide õigusliku seisundi läbivaatamist seoses puidutselluloosi kohtuotsusega ning selleks tuleb uurida nii kohtuotsuse resolutiivosa kui ka selle põhjendusi.
31. Seoses sellega osutas Esimese Astme Kohus punktis 74, et komisjon ei pea järgima mitte ainult kohtuotsuse resolutiivosa, vaid ka põhjendusi, millest lähtudes otsus tehti, kuna need näitavad ära selle, milline konkreetne säte tunnistati õigusvastaseks, ning tuuakse ära selle täpsed põhjused (vt eespool viidatud kohtuasi *Asteris jt vs. komisjon*, punkt 27).
32. Olles osutanud sellele, et isegi kui teatud dokumendid "võivad olla aluseks, millele tuginedes teha kindlaks, et puidutselluloosi otsuse resolutiivosa järeldused kehtivad osaliselt või tervenisti Rootsi adressaatide suhtes (vt selle kohta kohtujuristi Darmoni ettepanek selle kohtuasja kohta, punktid 464–476), tuleb tõdeda, et Euroopa Kohus lükkas tagasi peamised tõendid, millele komisjon tugines kõikide nende otsuse adressaatide vastu, et tõendada hindade kooskõlastamist ja seega, et asutamislepingu artiklit 85 on rikutud", järeldas Esimese Astme Kohus punktis 84, et puidutselluloosi kohtuotsus võib mõjutada komisjoni järeldusi Rootsi adressaatide osas.

33. Esimese Astme Kohus leidis seega punktis 85, et komisjon peab kooskõlas asutamislepingu artikliga 176 ja hea halduse põhimõttega vaatama puidutselluloosi kohtuotsuse valguses uuesti läbi puidutselluloosi otsuse selles osas, mis puudutab Rootsi adressaate, ja määrama sellise analüüsi põhjal kindlaks, kas trahvide tagasimaksmine on asjakohane.
34. Esimese Astme Kohus leidis sellele lisaks punktides 86 ja 87, et kohtuasjas TWD Textilwerke Deggendorf tehtud otsus ei takista sellisele järeldusele jõudmist, kuna see ei võimaldanud kostjatel hoiduda kõrvale hagi esitamise tähtajast ega ka tselluloosiotsuse lõplikkusest nende jaoks. Erinevalt TWD Textilwerke Deggendorfi kohtuasjast, milles kõnealune äriühing püüdis eelotsusemenetluse raames tugineda selle otsuse ebaseaduslikkusele, mida ta ei olnud asutamislepingu artiklis 173 sätestatud tähtaja jooksul vaidlustanud, ei vaadanud Euroopa Kohus läbi mitte algset otsust, s.t puidutselluloosi otsust, vaid vastavalt asutamislepingu artiklile 176 vastuvõetud uut otsust. Selle otsuse vastu algatatud hagi on seetõttu vastuvõetamatu.
35. Esimese Astme Kohus leidis punktis 92, et kui komisjon peaks järeldama puidutselluloosi otsuse uue läbivaatamise tulemusel puidutselluloosi kohtuotsuse valguses, et teatud järeldused, mille kohaselt olid Rootsi adressaadid rikkunud asutamislepingu artiklit 85, olid ebaseaduslikud, oleks tal lubatud maksta tagasi nende järelduste kohaselt makstud trahvid Sellisel juhul peaks komisjon kooskõlas seaduslikkuse ja hea haldamise põhimõttega need trahvid ka tagasi maksuma, kuna neil ei oleks mingit õiguslikku alust; vastasel juhul kaoks asutamislepingu artikli 176 praktiline mõjujõud täielikult.
36. Olles leidnud, et komisjoni 4. oktoobri 1995. aasta otsuses on rikutud õigusnormi, kuna selles viidati sellele, et komisjon ei olnud kohustatud ning tal ei olnud ka õigust kostjate poolt makstud trahve tagasi maksta, tühistas Esimese Astme Kohus selle otsuse.

Apellatsioonkaebus

37. Komisjon tugineb oma apellatsioonkaebuses kolmele väitele: asutamislepingu artikli 176 rikkumine, EÜ asutamislepingu artiklite 173 ja 189 (nüüd EÜ asutamislepingu artikkel 249) arvesse võtmata jätmine ning vaidlustatud kohtuotsuses sisalduvad vastuoluline arutluskäik.
38. Oma esimese väitega märgib komisjon, et Esimese Astme Kohus on tõlgendanud liiga laialt meetmeid, mis on vajalikud Euroopa Kohtu otsuse järgimiseks asutamislepingu artikli 176 tähenduses, nõudes komisjonilt olukorra uut läbivaatamist ja tasutud trahvide tagasimaksmist nendele otsuse adressaatidele, kes otsust ettenähtud ajavahemiku jooksul ei vaidlustanud.
39. Nagu Esimese Astme Kohus ise vaidlustatud kohtuotsuse punktis 56 märkis, tuleb sellist otsust nagu puidutselluloosi otsus „olgugi, et see on koostatud ja avaldatud ühe otsusena, käsitleda komplektina mitmetest üksikotsustest, milles tõdetakse, mil määral igaüks otsuse adressaadiks olevatest äriühingutest on konkurentsieeskirju rikkunud ja milles määratakse vajaduse

korral neile trahv.“ Vastavalt vaidlustatud otsuse punktile 60 saab sellist otsust „tühistada üksnes nende adressaatide osas, kes ühenduse kohtus võidu saavutasid“ ja vastavalt punktile 58 on see jätkuvalt kehtiv ja siduv neile adressaatidele, kes ei ole tühistamishagi esitanud.

40. Komisjoni arvates peaks sellest järelduma, et asutamislepingu artiklis 176 viidatud „vajalikud meetmed Euroopa Kohtu otsuse järgimiseks“ seisnevad kehtestatud trahvide tagasi maksmises nendele adressaatidele, kes oma Euroopa Kohtule esitatud hagides võidu saavutasid . Komisjonil ei olnud mingit täiendavat kohustust vaadata üle otsused nende adressaatide osas, kes ei olnud tühistamishagi algatanud, kuna neid otsuseid kohtuotsus ei puudutanud.
41. Artikli 176 teistsugune tõlgendamine oleks vastuolus võrdsuse põhimõttega, kuna kostjad saaksid sel juhul ebaõiglase eelise nende äriühingute ees, kes neist erinevalt olid võtnud riski, eelkõige finantsriski, tühistamishagi algatamisega. Komisjoni osutab sellele, et "kui nad oleksid hagi kaotanud, ei oleks hagejad kindlasti pakkunud neile välja kohtukulude jagamist; samas kui nüüd, kus nad on kohtuasja võitnud, soovivad hagejad nende jõupingutustest kasu saada“.
42. Oma teise väitega märgib komisjon, et Esimese Astme Kohus rikkus asutamislepingu artiklit 173 kahes aspektis ning samuti asutamislepingu artiklit 189.
43. Viidates otsusele eespool viidatud TWD Textilwerke Deggendorfi kohtuasjale, osutab komisjon sellele, et otsus, mida selle adressaat ei ole asutamislepingu artiklis 173 sätestatud tähtaja jooksul vaidlustanud, muutub tema osas lõplikuks.
44. Vaidlustatud otsus võimaldab siiski adressaadil aastaid hiljem vaidlustada otsuse, mis teda kahjustab, kuid mida ta ei ole ettenähtud ajavahemiku ajal vaidlustanud; seda juhul, kui on vastu võetud kohtuotsus, millega tühistatakse sarnane otsus, mis on vastu võetud sama menetluse lõpus. See naeruvääristab komisjoni sõnul artiklis 173 sätestatud kahe kuu pikkust tähtaega.
45. Teiseks jätab vaidlustatud kohtuotsus tähelepanuta õigusliku põhiprintsiibi, mille kohaselt ei saa mitte keegi kaevata kohtusse kellegi teise eest, ja mis sisaldub kaudselt asutamislepingu artiklis 173. See säte näeb ette, et füüsiline või juriidiline isik saab algatada menetluse üksnes temale adresseeritud otsuste vastu või selliste otsuste vastu, mis teda otseselt ja isiklikult puudutavad.
46. Lõpetuseks – vaidlustatud otsuses jäetakse tähelepanuta asutamislepingu artikkel 189, kuna see on vastuolus otsuste individuaalse olemusega. Sellal kui määrus omab õiguslikke tagajärgi mitte üksnes Euroopa Kohtus käsitletava asja osapoolte jaoks, vaid ka kõikide teiste isikute jaoks, kelle puhul see on kohaldatav, ei kehti sama aga otsuse puhul, mille korral on tegemist individuaalse haldusaktiga. Kui adressaat vaidlustab endale

adresseeritud otsuse ja saavutab selle tühistamise, mõjutab see üksnes selle adressaadi õiguslikku seisundit.

47. Oma kolmanda väitega märgib komisjon, et vaidlustatud otsuse punktides 55–63 esitatud põhjendused on vastuolus punktides 64–95 esitatud põhjendustega.
48. Komisjoni sõnul on ilmselgelt vastuoluline väita, et otsuseid, millega kehtestati trahvid Rootsi adressaatide suhtes, ei tühistatud puidutselluloosi kohtuotsusega ja et need olid jätkuvalt kehtivad ja siduvad, ning samal ajal väita, et pärast selle otsuse väljakuulutamist, ei ole neil otsustel õiguslikku alust ja et need trahvid tuleb adressaatidele tagasi maksta.

Euroopa Kohtu hinnang

49. Hagiga tõstatatakse sisuliselt küsimus sellest, kas juhul, kui sama menetluse kohaselt on vastu võetud mitmed sarnased üksikotsused, millega kehtestatakse trahvid, ja vaid mõned adressaadid on algatanud kohtumenetluse ja saavutanud otsuse tühistamise, peab otsused vastu võtnud institutsioon teiste adressaatide taotluse korral vaatama vaidlustamata otsuste seaduslikkuse uuesti läbi tühistava kohtuotsuse põhjendusi silmas pidades ning määrama pärast sellist uut uurimist kindlaks, kas makstud trahvid tuleb tagasi maksta.
50. Asutamislepingu artikkel 176, mis oli ainuke säte, millele kostjad Esimese Astme Kohtus tuginesid ja millele vaidlustatud otsus tugineb, näeb ette, et tühistatud meetme vastu võtnud institutsioon võtaks vaid need meetmed, mis on vajalikud meedet tühistava kohtuotsuse järgimiseks.
51. Selle sätte reguleerimisala on piiratud kahes aspektis.
52. Esiteks, kuna ühenduse kohus ületaks oma võimupiire võttes otsuse vastu *ultra petita* (vt kohtuotsuseid 14. detsembri 1962. aasta liidetud kohtuasjades 46/59 ja 47/59: *Meroni vs. Ülemamet*, EKL 1962, lk 411, 419, ja 28. juuni 1972. aasta otsust kohtuasjas nr 37/71: *Jamet vs. komisjon*, EKL 1972, lk 483, punkt 12), ei või selle otsuse tühistamise ulatus ületada hageja poolt taotletut.
53. Seega, kui otsuse adressaat otsustab algatada tühistamishagi, on ühenduse kohtu menetletav asi seotud üksnes otsuse nende aspektidega, mis seda adressaati puudutavad. Teisalt ei moodusta teisi adressaate puudutavad vaidlustamata aspektid osa ühenduse kohtus menetletavast kohtuasjast.
54. Lisaks sellele – kuigi ühenduse kohtu tühistav otsus on *erga omnes* kehtiv (vt eelkõige otsused 21. detsembri 1954. aasta kohtuasjas 1/54: *France vs. Ülemamet*, EKL 1954-1956, lk 1, 17; 21. detsembri 1954. aasta kohtuasjas 2/54: *Itaalia vs. Ülemamet*, EKL 1954–1956, lk 37, 55; ja 11. veebruari 1955. aasta kohtuasjas 3/54: *ASSIDER vs. Ülemamet*, EKL 1954–1956, lk 63) nii otsuse resolutiivosa kui ka *ratio decidendi* osas, ei saa sellega kaasneda ühenduse kohtus vaidlustamata, kuid väidetavalt samamoodi õigusvastaseks peetava õigusakti tühistamine.

55. Ainukene eesmärk, miks kaaluda selle kohtuotsuse põhjendusi, millega esitatakse ühenduse kohtu poolt tuvastatud ebaseaduslikkuse täpsed põhjused (vt eelkõige Euroopa Kohtu otsus 12. novembri 1998. aasta kohtuasjas C-415/96: Hispaania *vs.* komisjon; EKL 1998, lk I-6993, punkt 31), on määrata kindlaks kohtuotsuse resolütiivosas esitatud otsuse täpne tähendus. Meedet tühistava kohtuotsuse põhjendus ei saa kehtida nende isikute olukorra puhul, kes ei olnud menetluse osaliseks ja kelle osas ei saanud kohtuotsus mitte midagi otsustada.
56. Seega, olgugi et asutamislepingu artikkel 176 näeb ette, et asjaomane institutsioon tagaks selle, et tühistatud õigusakti asendamiseks võetud õigusakti ei mõjutaks samad rikkumised kui need, mis tuvastati algset otsust tühistavas kohtuotsuses, ei tähenda see artikkel vastupidiselt Esimese Astme Kohtu seisukohale punktides 69, 72 ja 85 seda, et komisjon peaks huvitatud poolte taotlusel vaatama uuesti läbi samasugused ja samalaadsed otsused, mis on väidetavalt samamoodi ebaseaduslikud ja mis on suunatud teistele adressaatidele kui hageja.
57. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt muutub adressaadi poolt asutamislepingu artiklis 173 sätestatud tähtaja jooksul vaidlustamata otsus selle adressaadi puhul lõplikuks (vt eelkõige 17. novembri 1965. aasta otsus kohtuasjas 20/65: Collotti *vs.* Euroopa Kohus, EKL 1965, lk 847, ja eespool punktis 13 viidatud otsust kohtuasjas TWD Textilwerke Deggendorf).
58. Seda põhimõtet silmas pidades on Euroopa Kohus korduvalt sedastanud, et liikmesriigil ei ole komisjoni poolt algatatud rikkumismenetluses kostjana osaledes enam õigust EÜ asutamislepingu artikli 184 alusel (nüüd EÜ artikkel 241) vaidlustada enda suhtes asutamislepingu artikli 93 lõike 2 (nüüd EÜ asutamislepingu artikli 88 lõige 2) kohaselt adresseeritud otsuse kehtivust, kui ta on lasknud tühistamishagi algatamiseks ettenähtud ajal mööduda (vt selle kohta 12. oktoobri 1978. aasta kohtuasi 156/77: Komisjon *vs.* Belgia, EKL 1978, lk 1881, punkt 20, ja 10. juuni 1993. aasta kohtuasi C-183/91: Komisjon *vs.* Kreeka, EKL 1993, lk I-3131, punkt 10).
59. Euroopa Kohus on samamoodi sedastanud, et kuigi pool võib algatada kohtuasja kahju hüvitamise nõude esitamise abil, ilma et ükski õigusnorm kohustaks teda taotlema temale kahju tekitanud õigusvastase meetme tühistamist, ei või ta sel teel mööda minna seda õigusvastasust puudutava ja majanduslikult sama tulemuse saavutamisele suunatud nõude vastuvõetamatusel (vt eelkõige 12. novembri 1981. aasta kohtuasi 543/79: Birke *vs.* komisjon ja nõukogu, EKL 1981, lk 2669, punkt 28; 12. novembri 1981. aasta kohtuasi 799/79: Bruckner *vs.* komisjon ja nõukogu, EKL 1981, lk 2697, punkt 19; ja 26. veebruari 1986. aasta kohtuasi 175/84: Krohn *vs.* komisjon, EKL 1986, lk 753, punkt 33).
60. Lisaks sellele leidis Euroopa Kohus eespool viidatud TWD Textilwerke Deggendorfi kohtuotsuses, et asutamislepingu artikkel 173 välistab selle, et riigiabi saaja, kes oleks võinud komisjoni otsuse vaidlustada kuulutades selle ebaseaduslikuks ja ühisturuga vastuolus olevaks, algatades selleks tühistamishagi asutamislepingu artikli 173 kolmandas lõigus sätestatud tähtaja jooksul, ja kes sellist menetlust ei algatanud, saaks liikmesriigi

kohtus vaidlustada komisjoni otsuse rakendusmeetmeid, püüdes tugineda selle otsuse ebaseaduslikkusele. Vastupidine otsus annaks sellisele osapoolele võimaluse ületada selliselt otsuse lõplik iseloom, mis sellel on siis, kui tähtaeg kohtumenetluse algatamiseks on aegunud.

61. Selline reegel põhineb eelkõige kaalutlusel, et ajavahemik, mille jooksul menetlus tuleb algatada, on mõeldud õiguskindluse tagamiseks, hoides ära olukorra, kus õiguslikke tagajärgi tekitavaid ühenduse meetmeid saaks lõputult vaidlustada, ja hea õigusemõistmise ja menetlusökoonomia tagamiseks.
62. Kõigele lisaks võib väljakujunenud kohtupraktika kohaselt Euroopa Kohtu või Esimese Astme Kohtu otsus, millega tühistatakse mingi meede, kujutada endast uut asjaolu, millest tulenevalt hakkab uus tähtaeg jooksma üksnes menetlusosaliste osas ja nende teiste isikute osas, keda tühistatud meede otseselt mõjutab (17. juuni 1965. aasta kohtuotsus 43/64: Müller vs. EMÜ, EURATOMi ja ESTÜ nõukogud, EKL 1965, lk 385, 397; 14. detsembri 1965. aasta kohtuotsus 52/64: Pfloeschner vs. komisjon, EKL 1965, lk 981, 986; 21. veebruari 1974. aasta liidetud kohtuasjad 15/73 kuni 33/73, 52/73, 53/73, 57/73 kuni 109/73, 116/73, 117/73, 123/73, 132/73 ja 135/73 kuni 137/73: Kortner jt vs. Nõukogu, komisjon ja parlament, EKL 1974, lk 177, punkt 38; ja 8. märtsi 1988. aasta kohtuasi 125/87: Brown vs. Euroopa Kohus, EKL 1988, lk 1619, punkt 13).
63. Kui sama menetluse kohaselt on vastu võetud mitmed sarnased üksikotsused, millega kehtestatakse trahvid, ja vaid mõned adressaadid on algatanud kohtumenetluse ja saavutanud otsuse tühistamise, välistab eespool punktides 57–62 kehtestatud selgituste aluseks oleva õiguskindluse põhimõtte selle, et otsused vastu võtnud institutsioon peaks teiste adressaatide taotluse korral vaatama vaidlustamata otsuste seaduslikkuse uuesti läbi tühistava kohtuotsuse põhjendusi silmas pidades ning määrama pärast sellist uut uurimist kindlaks, kas makstud trahvid tuleb tagasi maksta.
64. Vastustajad on siiski seisukohal, et Esimese Astme Kohus kohaldas eespool viidatud Snupati ja Asteris'e kohtuasjades kehtestatud põhimõtteid õigesti.
65. Need kaks kohtuasja puudutasid siiski olukordi, mis olid erinevad käesolevate menetluste aluseks olnud olukordadest.
66. Eespool viidatud liidetud kohtuasjades 42/59 Snupat vs. Ülemamet, viisid väga konkreetsed asjaolud selleni, et Euroopa Kohus tõlgendas 17. juuli 1959. aasta liidetud kohtuasjade 32/58 ja 33/58: Snupat vs. Ülemamet (EKL 1959, lk 127) kohaselt ülemameti suhtes kehtivaid kohustusi eriti laialt.
67. Esiteks oli Snupat süstemaatiliselt kasutanud enda käsutuses olevaid õiguskaitsevahendeid, erinevalt käesoleva kohtuasja kostjatest, kes lasid aeguda asutamislepingu artikli 173 viiendas lõigus sätestatud tähtajal. Snupat palus algselt vabastada ennast kohustusest teha sissemakseid tasandusfondi, tuginedes ülemameti poolt kahele teisele tootjale tehtud erandile, ja algatas seejärel tühistamishagi otsuse suhtes, milles sellise erandi tegemisest keelduti. Kui kohus oli selle hagi tagasi lükanud eespool

viidatud kohtuotsusega, mis võeti vastu 17. juulil 1959. aastal, palus Snupat ülemametil tühistada tagasiulatavalt kahele teisele tootjale tehtud erandid ning algatas seejärel Euroopa Kohus hagi ülemameti otsuse vastu teise taotlusega mitte nõustuda, ning seda pidas kohus põhjendatuks.

68. Teiseks, kahele teisele tootjale tehtud erandid kahjustasid otseselt Snupat'it loodud tasakaalustamise süsteemi iseloomu tõttu, kuna sellega vähendati kahe teise tootja tootmiskulusid ja suurendati Snupat'i omi, kuna erandite tõttu vaadati Snupat'i sissemakse uuesti üle. Seda ei tehtud puidutselluloosi otsuse erinevate adressaatide suhtes kehtestatud trahvidega, kuna osade trahvide tühistamine ei mõjutanud vaidlustamata trahvide summat.
69. Samuti ei saa kostjad edukalt tugineda eespool viidatud Asterise kohtuasjas tehtud otsusele, milles Euroopa Kohus leidis, et pärast varem vastu võetud kohtuotsust, millega tühistati teatud turundusaastat puudutav põllumajandusalane määrus, on asjakohasel institutsioonil kohustus jätta viimatinimetatud kohtuotsuse vastuvõtmise ajal vastu võetud ja järgmisi turundusaastaid puudutavast määrusest välja need sätted, mis on sama toimega kui ebaseaduslikuks tunnistatud sätted.
70. Kõnealune kohtuasi puudutas järjestikuste määruste tühistamist, mille kohaselt tingib varasema määruse tühistamine ilmtingimata selle, et määrust jõustanud institutsioon võtaks tühistatud määrusele järgnevate määruste koostamisel arvesse Euroopa Kohtu otsust.
71. Esimese Astme Kohus eiras seega õigusnormi, olles seisukohal, et asutamislepingu artikkel 176 paneb komisjonile kohustuse vaadata asjaosaliste taotluse korral uuest läbi puidutselluloosi otsuse seaduslikkus sedavõrd kui see neid puudutas, ja pidades silmas puidutselluloosi kohtuotsust, määrata pärast sellist uut uurimist kindlaks, kas makstud trahvid tuleb tagasi maksta. Vaidlustatud kohtuotsus tuleb seega tühistada.
72. Vastavalt Euroopa Kohtu põhikirja artikli 54 esimese lõigu teisele lausele võib Euroopa Kohus, juhul kui ta tühistab Esimese Astme Kohtu otsuse, teha ise asja suhtes lõpliku kohtuotsuse, kui menetlusstaadium seda lubab. Esimese Astme Kohus leiab, et antud juhul see nii on.

Esimese Astme Kohtusse esitatud hagi 4. oktoobri 1995. aasta otsuse tühistamiseks

73. Oma tühistamishagis tõstatasid kostjad ühe väite, mille kohaselt oli komisjon oma 4. oktoobri 1995. aasta otsusega jätnud arvesse võtmata puidutselluloosi kohtuotsuse õiguslikke tagajärgi.
74. Esimese osaga väitsid nad, et komisjon ei võtnud arvesse ühenduse õiguse põhimõtet, mille kohaselt peab meedet tühistava kohtuotsuse mõju tähendama seda, et õigusakt on õigustühine *erga omnes* ja *ex tunc*.
75. Kaebuse teises osas väitsid kostjad, et komisjon rikkus asutamislepingu artikli 176 esimest lõiku.

76. Kuna väite esimene osa on põhjendamatu punktides 19, 20, 54 ja 55 esitatud põhjustel ning teine osa on põhjendamatu punktides 50–56 esitatud põhjustel, tuleb kostjate poolt Esimese Astme Kohtle 15. detsembril 1995. aastal esitatud tühistamishagi komisjoni 4. oktoobri 1995. aasta otsuse vastu, millega lükati tagasi nende taotlus otsus puidutselluloosi kohtuotsust silmas pidades uuesti läbi vaadata, põhjendamatusesse tõttu rahuldamata jätta.

Kohtukulud

77. Kodukorra artikli 122 esimese lõigu alusel teeb juhul, kui apellatsioonkaebus on põhjendatud ja Euroopa Kohus teeb ise kohtuasjas lõpliku otsuse, otsustab kohus kohtukulude jaotuse. Vastavalt kodukorra artikli 69 lõikele 2, mida kohaldatakse artikli 118 alusel apellatsioonkaebuste suhtes, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud.
78. Kuna see apellatsioonkaebus on põhjendatud ja kostjate algatatud hagi põhjendamatu, peaksid kostjad kandma kõik Esimese Astme Kohtus ja Euroopa Kohtus tehtud kulutused.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS,

otsustab:

- 1. tühistada Esimese Astme Kohtu 10. juuli 1997. aasta otsus kohtuasjas T-227/95 AssiDomän Kraft Products jt vs. komisjon;**
- 2. jätta rahuldamata 15. detsembril 1995. aastal äriühingu AssiDomän Kraft Products AB jt poolt Esimese Astme Kohtule esitatud tühistamishagi;**
- 3. mõista kõik Esimese Astme Kohtu ja Euroopa Kohtu kulud välja äriühingult AssiDomän Kraft Products AB ja teistelt kostjatelt.**

Rodríguez Iglesias

Kapteyn

Puissochet

Hirsch

Jann

Moitinho de Almeida

Gulmann

Murray

Edward

Ragnemalm

Sevón

Wathelet

Schintgen

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 14. septembril 1999 Luxembourgis.

R. Grass

Kohtusekretär

G. C. Rodríguez Iglesias

President